

‘Fosfaatruimte is veel beter te

De belangstelling voor de bodem neemt snel toe in de bloembollensector. Om die reden startte BloembollenVisie een tweede serie artikelen over dit onderwerp. In deze zevende aflevering legt adviseur vaste planten Henk van den Berg uit hoe ondernemers hun fosfaatruimte beter kunnen benutten.

Tekst: Arie Dwarswaard
Fotografie: René Faas

Waar onderzettertjes al niet goed voor zijn. In het gesprek met adviseur vaste planten Henk van den Berg uit Noordwijkerhout vormen de vier onderzettertjes de rode draad door zijn verhaal over zijn ideeën bij bodemvruchtbaarheid en –structuur. De vier samen staan voor het totale beeld dat een ondernemer zou moeten hebben als het om bodem gaat. “In de vastepflanterwereld, en dat zal in de bloembollenwereld niet anders zijn, is het voor ondernemers lastig om dat totaalbeeld te hebben. Ze weten iets van structuur, of juist van bemesting, of van vruchtwisseling, maar het totale overzicht is heel erg lastig. Als adviseur lukt dat wel beter, maar ook voor mij valt het niet mee om bij ondernemers dat totaalbeeld helder te krijgen.”

Henk van den Berg is inmiddels 25 jaar adviseur in de vastepflanterwereld. Hij begon in 1989 bij WLTO Advies, en ging in 2005 zelfstandig verder. Sinds 2003 schrijft hij in BloembollenVisie elke uitgave een artikel over de teelt van vaste planten. Ook voordat hij adviseur werd bestond zijn wereld uit vaste planten. Veel teeltoverzicht deed hij op bij P.Th. Warmerdam, en voor 1989 werkte hij 3,5 jaar als bemiddelaar bij BSF, Bemiddeling Sier-teelt van toen nog Bloemenveiling Flora. In de afgelopen 25 jaar heeft hij de vastepflanterteelt zien uitgroeien tot een volwaardige activiteit in de Bloembollenstreek. Ook zag hij dat die teelt niet altijd even vriendelijk is voor de grond waarop zij plaatsvindt. “Vaste planten staan vaak veel langer op het land dan tulpen of hyacinten. Dat betekent dat een teelt zoals Astilbe veel meer voedsel uit de grond wegtrekt dan voorjaarsbloeiende bolgewassen. Dat betreft niet alleen stikstof en kali, maar ook organische stof. Omdat de teelt van vaste planten vooral een ruielteelt is, maakte dat die teelt aanvankelijk niet zo erg geliefd bij ondernemers die hun land verhuurden voor vaste planten. Als een teler na Astilbe met tulpen op zo’n perceel kwam, dan bleek de opbrengst niet bepaald zwaar te zijn.”

SNELLE AFBRAAK

Een van de onderzettertjes gaat over organische stof. De afgelopen jaren heeft Van den Berg daar veel tijd in gestoken. “Het onderzoek naar de snelle afbraak op duinzandgronden van PPO en PRI is ontstaan nadat ik een artikel in BloembollenVisie 29 in 2004 over dit onderwerp had geschreven, waarin ik de noodklok luidde over de snelle achteruitgang van organische stof in de Bloembollenstreek. In die periode werd er net volop gewerkt aan de nieuwe versie van de Meststoffenwet.

.....

‘Elke groenbemester heeft zijn eigen onverwachte neveneffecten’

.....

Door te blijven rekenen met twee procent afbraak kwam er onvoldoende ruimte om de werkelijke afbraak met organische stof zoals stalmest en compost te compenseren. Dat dreigde te gebeuren en daar sloeg ik alarm over. Tijdens het onderzoek stelde onderzoeker Annette Pronk van PRI inderdaad vast dat de afbraak soms wel tot tien procent per jaar kon zijn. Dat had niemand verwacht. Een hogere afbraak betekent ook dat je als teler van vaste planten meer moet doen om het organische stofgehalte op peil te houden.”

Voor Van den Berg betekent dit vooral veel compost strooien, waar mogelijk aangevuld met stalmest. Daarbij is het vooral een kwestie van goed rekenen. Niet aan de stikstof, maar aan de fosfaat. Opnieuw gaat er een onderzettertje omhoog.

FOSFAAT

“Ondernemers denken vaak dat in de Meststoffenwet stikstof het probleem is, maar dat is niet zo. Met die normen kunnen we goed leven. De kritische factor is fosfaat. Daar zijn voor heel veel vaste planten de normen te laag. Ondanks dat benutten telers hun fosfaatruimte nog niet altijd maximaal, terwijl dat wel kan. Met als neveneffect een flinke bijdrage aan de organi-

sche stof. Neem een gewas als Astilbe. De teelt daarvan levert een fosfaatafvoer op van 93 kg P per ha. Je mag maar 55 kg zuivere P per ha strooien. Als je de bodem ziet als een accu, dan snap je dat die accu op deze manier echt leegloopt. Dat is niet nodig, als je maar goed gebruik maakt van de mogelijkheden binnen de Meststoffenwet. Daarin staat dat de fosfaat in compost maar voor de helft meetelt. Stel dat je van de 55 kg fosfaat per ha die je mag geven je maar 10 kg geeft in minerale vorm zoals Ammonium Poly Fosfaat (APP). Dat is een vloeibare fosfaatmeststof die je dicht bij de wortels kunt aanbrengen. Groot voordeel daarvan is dat de plant die fosfaat snel en gemakkelijk kan opnemen. Blijft er nog aan fosfaatruimte 45 kg over. Die kun je halen uit compost. Daarbij is mijn advies altijd om bij aankoop van compost altijd om een analyse vooraf te vragen. Het fosfaatgehalte kan nu eenmaal uiteenlopen van twee tot meer dan zeven kilo fosfaat per ton compost. Stel dat je compost met 4,5 kg fosfaat koopt, dan mag je twintig ton compost per ha strooien, omdat de fosfaat maar voor de helft meetelt. Daardoor strooi je in feite dus 100 kg P, en daarmee is de onttrekking goed gecompenseerd. Belangrijker is echter om ervoor te zorgen dat er zo weinig mogelijk fosfaat in compost zit. Gebruik je namelijk compost waar maar twee kilo fosfaat per ton in zit, dan kun je binnen dezelfde fosfaatruimte 45 ton compost per ha gebruiken. Gebruik je de fosfaat volvelds door bijvoorbeeld tripelsuper te strooien, dan heb je veertig kg minerale fosfaat per ha nodig, waardoor je veel minder compost mag toepassen. Er mag dan nog 30 kg fosfaat met de compost worden gegeven. Het fosfaatgehalte van de compost bepaalt dus de hoeveelheid organische stof die kan worden toegediend binnen de mestwetgeving. Om nog nauwkeuriger met dit gegeven om te gaan, kan de bodemscanner goede diensten bewijzen, zo ervaart Van den Berg de laatste tijd steeds vaker. “Daarmee breng je heel precies in kaart hoe het percentage organische stof over een perceel is verdeeld. En daar kun je ook nog weer gebruik van maken bij het strooien van compost. Als er een stuk is waar het heel laag is, dan mag je daar veel meer strooien, als je maar op niet meer dan 55 kg fosfaat per ha gemiddeld komt.”

STRUCTUUR

Een ander zorgpunt is de structuur van de grond. Daar maakt Van den Berg zich in deze regio ook steeds meer zorgen om. “Alleen al het feit dat er hier altijd maar wordt geploegd en dan ook nog eens tot 60 cm diep. In de mestwetgeving gaan ze uit van maximaal 25 cm. Hoe dieper je bouwvoor, hoe meer afbraak van je organische stof. Ploegen is op zich een aardige

benutten'

bezigheid, maar is alleen maar uitgevonden om onkruid aan te pakken. Er is niks op tegen om minder vaak of niet te ploegen. Volsta met het door de grond halen van een woeler. Eventuele storende lagen haal je op die manier goed weg."

GROENBEMESTERS

Eén onderzettertje levert Van den Berg veel terughoudendheid op. Het gaat over groenbemers. "Ik wil er al jaren iets over schrijven in BloembollenVisie, en toch doe ik het elke keer niet. Die materie is gewoon te complex om goed uit te leggen. Elke groenbemester heeft zijn eigen onverwachte neveneffecten. Grasachtigen zijn altijd vermeerders van *Pratylenchus penetrans*. Daarnaast zit een deel van het effect van groenbemers in de onderwerking. Als er genoeg groenbemester bovengronds staat krijg je na onderwerking het proces van biofumigatie, waardoor ook nog eens de nodige bodemziektes doodgaan. Staat er niet genoeg gewas, dan treedt dat proces niet op. Afrikaantjes zou goed werken op *Pratylenchus*, maar alleen als er geen onkruid bij komt, want die onkruiden zijn vaak wel weer een goede waardplant voor *Pratylenchus*. En het is gebleken dat *Tagetes* heel goed *Longidorus* vermeerdert. *Astilbe* is juist voor dat aaltje extreem gevoelig. Blijft nog over het praktische punt dat de teelt van vaste planten een dusdanig groot deel van het jaar beslaat, dat een groenbemester telen gewoon een jaar extra landhuur kost. Enig pluspunt van groenbemers is dat je organischestofgehalte stijgt, waardoor er meer bodemleven actief wordt, en daardoor schadedrempels van allerlei ziektes omhoog gaan."

RUILCARROUSSEL

Om in de Bloembollenstreek de bodemkwaliteit op peil te houden, zullen telers van de diverse gewassen veel meer met elkaar moeten gaan samenwerken, vindt Van den Berg. "De fysieke hoeveelheid grond is aan zijn eind. Er komt geen grond meer bij. We zullen het dus moeten doen met de hoeveelheid die er nu is. Dat geldt voor alle gebruikers. Omdat iedereen gebaat is bij een kwalitatief goede grond, zou je moeten gaan werken met ruilcarroussels. Het bewaken van de bodemkwaliteit staat daarbij centraal, en is ieders verantwoordelijkheid. Dus niet na mij de zondvloed, maar wat kan ik doen om het gehalte aan organische stof op peil te houden? Daarbij zullen bedrijven die veel van elkaar huren langjarige afspraken met elkaar moeten maken. Ga maar rond de tafel zitten." De vier onderzettertjes zijn van plaats gewisseld, zijn omhoog gehouden, zijn over de hele tafel heen en weer geschoven. Het totale beeld is helder. De praktijk is aan zet.

